

Olika ockupationer

Mediernas uppföljning av det dagliga blodbadet i Bagdad har blivit så rutinmässigt att få fattar att Irak i värsta fall har drabbats av två katastrofer. Ockupationen av Irak har blivit ett nytt Vietnam för Förenta staterna. Och när amerikanerna har flytt fältet och inlett en lämpligt avmätt bearbetning av sitt lilla misstag står irakierna kvar i fördärvet. Hur skall landets egna krafter kunna förhindra att det nu uppkomna våldsbeteendet utmynnar i ett öppet inbördeskrig?

Varje ockupation har sina särdrag och speciella konsekvenser. Förra veckan deltog jag i ett finsk-danskt seminarium i Roskilde vid vilket vi analyserade våra länders upplevelser från av andra världskriget. Båda länderna var starkt beroende av Hitlers Tyskland, men lyckades ändå bevara sina samhällen och ekonomier tämligen intakta genom hela kriget.

Danskarna talar självvironiskt om en ockupation i *Business Class*. Ockupationsstyret var ovanligt mildt och tack vare det livliga handelsbytet med Tyskland sjönk inte danskarnas levnadsstandard drastiskt i något skede. Vi finländare lyfte fram siffror som visade att en tredjedel av Finlands alla livsmedel och industriella råvaror kom från Tyskland under åren 1941–1944.

I ett avseende var Finland förstas i helt annorlunda läge än Danmark. Landet förde en kamp för sin nationella existens och fick betala med närmare 70 000 stupade soldater och lottor för det. Danmarks militära dödsoffer var av förekommen anledning endast en bråkdel (3 000), men märk väl, landets civiloffer (5 000) var mer än dubbelt så stort som Finlands.

En annan gemensam nämnare för krigstidens Danmark och Finland var en kollektiv känsla av nationell ensamhet. Vinterkriget har inte utan anledning betecknats som ögonblicket då finländarna slutgiltigt insåg att småstater inte skyddas av internationell rätt och medmänsklighet om de hamnar i kläm mellan aggressiva stormakter. Danmarks upplevelser från ockupationsåren var likadana. Västmakterna gjorde aldrig något allvarligt försök att komma danskarna till undsättning. Ockupationen tog slut först genom Tysklands kapitulation i maj 1945.

Det finsk-tyska vapenbrödrskapet tärde föga överraskande på de danska sympatierna för Finland. Under vinterkriget hade 1050 danska frivilliga mobiliserats till finska armén, medan motsvarande siffra för fortsättningskriget blev rejält under 200. När Röda armén i juni 1944 intog Viborg grälade de danska motståndsmännen därför om staden hade förlorats eller egentligen befriats. De flesta förstod ändå Finlands prekära situation, vilket gjorde att de dansk-finska relationerna snabbt återfick sin nordiska förtrolighet efter kriget.

Vill man fånga det väsentliga i vårt seminarium i Roskilde så var det en konsensus om att andra världskriget bör granskas som en gemensam europeisk tragedi. Så långt har man dock inte alls kommit i den populära bearbetningen av kriget, som på det flesta håll ännu präglas av nationell självhävdelse kombinerat med aktiv glömska.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 15.11.2006